ч. 212 (14.109). Львів, неділя 11. серпня 1935 Opłacono ryczałtem. Poсztowa opłata РІК LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 504.060. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 долар, франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

У Франції вже спокій?

ЗАВОРУШЕННЯ В ТУЛЬОНІ І БРЕСТІ.

ПАРИЖ, 10. 8. ПАТ. Вістки, що надходять з Тульону, кажуть, що там уже спокій. Вчорашній день пройшов без інцидентів. Робітники зийшли з арсеналу зовсім спокійно. В робітничих колах можна запримітити реакцію проти вчорашніх подій, на що вказує між ін. і те, що до морського префекта вислали делеґацію, щоб вона виказала, що загал робітників ніяк не хоче, щоб його утотожнювати з деякими революційними елементами. Мер міста приказав вивісити на місті афіші з покликом, щоб населення зберегло спокій та вистерігалось вуличних зборів. На основі рішення слідчої влади випустили з арештів 33 особи, замішані у передвчорашні заворушення, зате затримали в вязниці 40 манифестантів, які небаром станутъ перед судом. У Бресті був спокій. Виявилося, що генеральний секретар унітарного синдикату підбурював зібраних робітників. Стверджено теж, що до манїфестацій підбурювало юрбу кількох комуністів, що спеціяльно приїхали з Парижа.

ПАРИЖ, 10. 8. ПАТ. На зборах делеґатів лівих груп, скликаних соціялістичною і комуністичною групою палати послів, рішили вислати до Бресту і Тульону спеціяльну комісію, яка провіривши останні події, зложить звіт на найближчих зборах делеґатів лівих партій. Члени комісії нині вечором виїзджають з Парижа.

ПРОТИФАШИСТІВСЬКА МАНІФЕСТАЦІЯ.

ПАРИЖ, 10. 8. ПАТ. „Еко ді Норд" повідомляє, що в Ленс відбудеться 15. ц. м. велика протифашистівська манїфестація. В манїфестації візьмуть участь візвані народнім фронтом радний міста Парижа проф. Ріве, колишній премієр Деляділє, соціялістичний посол Ейранд, комуністичний посол Дукльос, один колишній міністр та генеральний секретар генеральної конфедерації праці.

ВІЙСЬКОВА БРАНКА.

ПАРИЖ, 10. 8. ПАТ. З початком вересня влучать до армії тих новобранців, які відбувають військову службу в прикордонних околицях на півночі і північнім сході. Тому, що тих новобранців покликують 6 тижнів скоріше, вони будуть теж на 6 тижнів скоріше звільнені. Так, що загальний час перебування тих вояків у службі буде такий самий як і всіх інших.

ЗЇЗД ПРЕФЕКТІВ.

ПАРИЖ, 10. 8. ПАТ. Премієр Ляваль давав на скликаних спеціяльно зборах префектів усіх департаментів, пояснення у справі як переводити в життя декрет в поодиноких департаментах, головно про ті декрети, що мають на меті обнижку коштів удержання. Політичні кола підкреслюють, що такий зїзд префектів відбувається вперше, відколи істнує република.

ШУМОВИННЯ СПРИЧИНИЛО ЗАВОРУШЕННЯ.

ПАРИЖ, 10. 8. ПАТ. Авас повідомляє: Слідство виявило, що робітничі синдикати осуджуло шумовиння, що продісталось до робітників в арсеналі. Сторожа в арсеналі не нападала на робітників з баґнетами, проти манїфестантів не спрямовували ні в Тульоні ні в Бресті і ніде інде сенеґалійців. З 89 арештованих тільки 12 осіб мало більше як 20 років. Виновників заворушень покарає суд, деяких адміністраційна влада.

Перед новим поділом кольоній.

ПАРИЖ, 10. 8. ПАТ. „Л' Еко де Парі" повідомляє з Льондону, що там переконані про те, що скоріше або пізніше прийде до дискусії між европейськими державами над новим поділом кольоній. В тій дискусії братиме участь теж Німеччина. В Льондоні думають теж, що збройний спір між Італією й Абісинією зможуть зліквідувати, бо воєнні приготування Мусолінія обчислені є на те, щоб дістати компенсати. Такими компенсатами були би: економічні концесії в східній і середущій Абісинії та поділ португальських кольоній за відшкодуванням.

Згідно з тим інформаціями 19. і 22. статті договору Ліґи Націй могли би бути формальною основою переведення змін у мапі Африки. В такий спосіб Німеччина одержала би Анґолію, Італія — Мозамбік

Загроза великого страйку у стейті Нюйорк.

НЮ ЙОРК, 10. 8. ПАТ. Проголошений на минулу пятницю страйк робітників, що працюють при публичних роботах у стейті Ню Йорк не вдався. На 100 тисяч робітників тільки 727 робітників залишило працю. Страйк мав на меті добути підвишку платень, що тепер виносить 93 і пів доляра місячно. Провідники робітничих союзів заявляють, що страйк пошириться від понеділка. Керманич публичних робіт у Ню Йорку ґен. Джонсон твердить, що цей страйковий рух є наслідком діяльности комуністів.

Президент Рузвельт заявив, що уряд буде енерґійно протиділати тому страйкові. Уряд не змушуватиме тих, що покинули працю, вертатись до праці, але відмовить їм права до підмоги.

Важливий закон про обезпечення в Америці.

ВАШИНҐТОН, 10. 8. ПАТ. З кол Білого Дому повідомляють, що ухвалений вчора сенатом закон про суспільні обезпечення є на думку президента Рузвельта найважливішим актом виконання його програми. Той закон заводить нові податки, що виносять 10 прц. річно від 3 міліярдів долярів. Ті суми вплачуватимуть на підмоги для безробітних і старців. Метою закону є ратування американської нації від непевности за свою матеріяльну майбутність. Підмоговий фонд, що повстане зі складок плачених підприємцями дійде в 1980. році до 50 міліярдів долярів та вможливить виплату підмог до висоти 85 долярів місячно для всіх робітників у віці від 65 літ.

Тітулеску не поїде до Москви.

БУКАРЕШТ, 10. 8. ПАТ. Візиту мін. Тітулеску в Москві, якої жовтневий речинець уважали тут за устійнений, ненадійно відложили на необмежений час. Нині спростували вістку, оголошену навіть в урядових щоденниках, про виїзд мін. Тітулеску в першім тижні жовтня. Водночас оголошено плян побуту мін. Тітулеску за кордоном, з якого виходить, що речинець його повороту до краю ще не устійнений та що міністер не вернеться перед вереснем.

Спека в Америці.

НЮ ЙОРК, 10. 8. ПАТ. У вязниці в Батон Руж у стейті Люізіяна померло з причини сонячного пораження 5 вязнів мурннів, а 8 захворіло в часі хліборобських робіт. У стейті Канзас і південно-західніх стейтах температура є більша як 100 степенів Фаренгайта.

Загрозливе явище.

(З приводу упадку фреквенції в українських школах).

Львів, 10. серпня 1935.

Великі літні вакації ось-ось кінчаються. Щоправда, наша шкільна молодь ще не думає про поворот до школи, ще цілим своїм єством уживає сонця, повітря і води, та батьки вже журяться. Неодному з них від тепер думка не сходить з голови, що зі сином, чи донею після вакацій зробити. При ціні 9 зол. за один корець жита... Коли міська школа стає вибагом, на який лише винятково щасливі мешканці села можуть собі дозволити, то це вже траґедія. До „ножиць", які витворює ріжниця поміж цінами рільництва і промислу, приходять ще одні „ножиці": поміж невикористаними здібностями, які марнуються по мужицьких хатах і незаповненими квадратовими метрами шкільних саль середніх і вищих шкіл у місті... І ті і тамті „ножиці", як дві примари нависли над українським селом.

Українське орґанізоване громадянство звикло турботи батьків про поворот дітей до шкільних саль уважати здебільша їх приватною справою. Хай — мовляв — родичі думають, журяться де дітей примістити, до якої школи дати, врешті, чи взагалі до школи посилати чи ні. Питання шкільної фреквенції, як своєрідного покажчика напору низів до вищих щаблів суспільної драбини, отже як мірила потреби культури і назрілих уже соціяльних змін у нас залишене приватній ініціятиві. Воно не мало ніякої особливої прикмети, щоби стати предметом прилюдного заінтересування, прилюдної дискусії. Зовсім так само, як рух народин і смертности, не викликує прилюдного заінтересування доти, доки він природний. З хвилиною, коли цей рух меншає, себто коли народини перестають стояти у природному відношенні до смертности, він перестає бути приватною справою і виходить на світло денне зі сутінків людських селищ та із „святая святих" домашніх огнищ. Чому сьогодні рух молоді до шкіл, отже фреквенція, перестала бути приватною справою?

Причин на це склалося багато. Найважніша, очевидно, та, що фреквенція сьогодні нижча від нормального рівня. Від фреквенції залежить не лише істнування шкіл, але те, що найважніше: інтелігентський доріст. Якщо цей доріст спадає пониже дозволеного мінімума, то нації загрожує явище неменше грізне від явища депопуляції при зменшенню народин. Загрожує соціяльне звироднівання, заник провідних верств, а вслід за тим зменшення культурної й економічної творчости. Наступає параліж тих функцій, які кожна нація потребує до життя, до суперництва, щоб затримати свою відпорність на

експансію сусідів. Коли доплив до інтелігентської верстви зменшиться так, що вона перестане бути провідною верствою (під „інтелігенцією" недоконче розуміємо людей з вищою освітою, лише людей, що спроможні проявити творчу ініціятиву і взагалі витворювати цінности на підставі придбаного знання) тоді, ясно, нічого нам не поможуть бідкання на політичну несправедливість. Де є рух і життя, там нема порожнечі. Якщо у нашому національному організмі появиться порожнеча, то її заповнять інші. І на то нема іншої ради, лише власним зусиллям до цього недопустити. Саме ця порожнеча появляється на цьому відтинку національного життя, яке носить назву „фреквенція молоді"!

Залишім без уваги річ, яку вже нераз прилюдно порушували, що державна шкільна політика не є сприятливою для розвитку нашого шкільництва і що господарські умовини не впливають на доплив молоді до шкіл. Цих справ, хоч яких важних, не будемо сьогодні порушувати, бо ми, як сказано, порушували їх уже нераз і вони нашому громадянству відомі. Але є справи може менше відомі, проте для питання, яке сьогодні порушуємо, незвичайно важливі. Доходять до нас вістки, яким ми не вірили, та які, на жаль, показуються правдиві: навіть такі школи, як державна народня школа ім. Шашкевича у Львові і державна гімназія в Коломиї загрожені з приводу браку допливу молоді! Школа Шашкевича у Львові, яка звичайно була переповнена! Або коломийська гімназія, де ще недавно число учнів не дуже багато відбігало від гисячки! Цих двох явищ не можемо покласти на рахунок лише агітації за посиланням дітей до шкіл Рідної Школи, бо й там фреквенція зменшилася. Не можемо теж цілого зменшення фреквенції записати на рахунок економічної скрути, бо школа Шашкевича у Львові народня,

з в народніх школах обовязує шкільний примус.
Зрештою анальогічні польські школи мають за-
довільну фреквенцію. Мусимо це явище запи-
сати на рахунок зневіри до вищої освіти, а в
випадку школи Шашкевича, на рахунок бай-
дужости до своєї школи. Цей наш здогад під-
тверджує ще один факт: відома вища школа,
державний рільничий лицей з українською мо-
вою навчання в Черниці, отже школа незвичай-
но практична і корисна і не дорожча, ніж звичай-
на середня школа, теж не має відповідної
скількости учнів!

Цією справою повинні наші громадські організації зайнятися. Рішуче за мало є видати „заклик", за мало написати в газеті, за мало ухва-
лити резолюцію на сходинах. Тут усі організа-
ції, які можуть допомогти і збільшити фреквен-
цію, всі люди доброї волі і взагалі приватна іні-
ціятива повинна подати руки прилюдній, гро-
мадській організації. Агітація за посиланням
дітей до шкіл повинна в пресі чергуватися з від-
повідними поученнями з проповідниць, прилюд-
на збірка на бурсу з приватними стипендіями
для бідних учнів, осінні збірки в натураліях для
бідної дітвори, з жертвами самоврядних уста-
нов, підтримка й основування бурс, з даровим
прохарчуванням одиниць по приватних домах.
При школах збільшенням фреквенції і організа-
цією цього збільшення повинні занятися бать-
ківські комітети. Навіть такі установи, як Пові-
тові Народні Комітети, повинні дати відповід-
ну ініціятиву в тому напрямі.

Може ці слова збудять приспану злиднями і... виборами громадську енергію. Небезпека велика! Наше громадянство привчене, що за нього „хтось" зробить, воно жде на цього „пророка". Тимчасом це буде пророк, що кричить у пустині, якщо його голос губитиметься серед байдужости громадянства. Не ждім на нікого, лише куймо свою долю власними руками.

З української преси.

Правди, які треба мати на увазі.

Під цим наголовком приносить найновіша „Мета" (ч. 31. з 11. ц. м.) отсей цікавий голос у передвиборчій дискусії:

— Відомо загально, що на підставі нової виборчої ординації передвиборчий період складається з двох частин. З першої, у якій голос українського зорганізованого громадянства є дуже малий і другої, у якій цей голос є рішальний. У першій найважнішим, центральним актом є виборче зібрання, яке встановляє кандидатів на послів, у другій — само голосування, окончений вибір. Нема найменшого сумніву, що величезна більшість галицького українського громадянства справу участи у виборах уже для себе вирішила. Ця величезна більшість робить правильний висновок, що український національний інтерес каже нам використовувати кожну, навіть найдрібнішу, навіть найменш сприятливу нагоду для боротьби за наші національні права. В даному випадку цей інтерес каже нам до виборів іти. **Бойкотові кличі серед цього громадянства не приймаються.** Тим більше, що ці кличі йдуть у маси якось боязко, нерішучо, стидливо... Маса вичуває в агітації брак розмаху і не бачить у кличах глузду, себто розумної, переконливої рації, щоб їх послухати. І тому все, що на селі відповідальне, розважне, не позбавлене почуття тверезости — жде зову, очікує приказу тих людей, до яких має довіря.

Саме тепер находимось напередодні покінчення тієї першої частини передвиборчого періоду, у якій наш голос майже не має значіння. Саме перед кількома днями відповідні органи територіяльного, господарського і професійного самоврядування настановили своїх делегатів до виборчих зібрань, які рішатимуть про кандидатів. А ці виборчі зібрання відбудуться 14. серпня.

Та хоч справа участи у виборах для більшости українського громадянства вирішена, у звязку з тим, що ми не маємо майже ніякої правної і фактичної спроможности вплинути на склад виборчих зібрань, дається замітити серед того громадянства одно небажане явище: його огортає почування зневіри. І те сьогоднішнє, може й оправдане почування може дуже виразно ослабити нашу майбутню громадську активність у другій, рішальній частині виборчого акту, при самому голосуванні. Не потребуємо додавати, що власне ця зневіра — це одинока реальна шанса, яку при поборюванні бойкотової акції трудно відперти.

З нашої точки погляду це **явище зневіри в доцільність політичної боротьби,** при відсутности відповідних умовин для тієї боротьби, є в сьогоднішній, омніпотентній державі — **для недержавної нації психічним станом дуже небезпечним.** Тим небезпечніший він для наших українських мас, які живлово, просто елементарно реагують на зовнішній напір і вміють вибухати у короткотревалих виявах своєї енергії. Саме ці умовини новітньої держави не дозволяють на такі хвилеві реакції, маючи все силу до них не допустити. Тип національно-політичної боротьби у цих державах скоріше підходить до зразків тихої суцільної молекулярної творчости, опертої на солідарній волі, аніж на хвилевих, хоч би й могутніх виявах сили. Конкретно, коли нова польська конституція і в звязку з нею нова виборча ординація створили зовсім нові правні норми, серед яких прийдеться боротись, коли перебудовується суспільне життя держави, в якій живемо, на зовсім нових зразках, то перший відрух, який кидає політичний примітивізм: бойкот! — є безумовно шкідливий. Хай може цей клич іде по лінії метод боротьби, до яких ми привикли, по лінії живлової, короткотревалої реакції, до якої наші маси найскорше здібні. Більш далекозора українська політика має в умовинах, створених виборчою ординацією, яка є щойно першою вступною спробою здійснювання нового державного ладу в Польщі — два кардинальні питання розвязати: 1. Як доповнити українське організоване життя складниками, що їх нам бракує та які усунулиб, якщоб у нас істнували, те почування безсилля в першій стадії передвиборчої боротьби? Себто, як поширити впливи українців на територіяльне, господарське і професійне самоврядування? 2. Як привчити українське громадянство до активности навіть тоді, коли видається, що ця активність недоцільна? Форми політичної боротьби, яких ще перед війною уживали чехи, у нас сьогодні не до подумання. Чи можливо напр. уявити собі, щоби передплатники українського часопису посилали, як це вміли робити чехи, передплату за часопис навіть у часі, коли його закрито? Або що виборці віддають свої голоси на кандидата, який з листи кандидатів скреслений?

Умовини післявоєнної української політичної дійсности витворили у нас **гуртковий, не національний стиль політичної активности.** Цей стиль не знає дальшої перспективи. Він уміє лише ломити безпосередні перешкоди, не розбираючись у них, він не знає, що це є ... політичних плянів і послідовної можливости ... нього здійснювання. Наслідком цього в цій ... шій повоєнній дійсності є можливе явище існування політичних груп, яких програмою є ... стійна негація і які не вміють розумно вияснити потребу тієї негації. Ми не зустрічали ніде, ні ... пресі, ні прилюдних виступах, якогось розумного аргументу, котрий би сяк-так переконував, чому до виборів не потрібно йти. Найважніші з них — це той, що парляментарна репрезентація, яка вийде на основі виборчого компромісу, буде політично залежна, а другий, що нас ... жуть при самому акті голосування, не зважаючи на компроміс „викпити". Що ці аргументи полягають на партійній зависти, плиткій демагогії і почуваннях меншевартости, стане ясно, коли пригадаємо, що діяльність парляментарної репрезентації, як ніяка інша, підлягає громадській контролі, і що ця контроля є владна знівечити всяку політичну „залежність", громадянству не бажану. Треба мати лише віру у своїх представників. Зрештою тип діяльности у майбутніх парляментарних установах нагадуватиме діяльність у волосних і повітових радах, у рільничих і промислових палатах і т. п., лише перевисшатиме її розмірами. Чи ті одиниці, які ввійшли туди з довіря українського громадянства та які мають свій громадський стаж і працюють там сьогодні на очах того громадянства, працюють зле? Що краще? Чи те, що вони тут є, чи щоб їх там не було? Чи кому на голову приходить оцінювати сьогодні їхню діяльність інакше, підозрливо, словом, дискваліфікувати її в громадському сенсі лише тому, що вони колись увійшли до цих ріжних самоврядних установ на основі компромісу? Власне, чи факт цього колишнього компромісу має якенебудь значіння при їхніх теперішніх виступах? Чи навпаки, те значіння має одиноко і лише громадське вироблення, характерність і знання цих робітників? — Досить є поставити ці питання, щоб дати на них відповідь. Тому хай собі кожний цю відповідь дасть сам на основі власних помічень.

В самому акті голосування ми — як сказано — спроможні виявити найбільшу політичну активність з цілого виборчого періоду. Як ми її викажемо, сьогодні не відомо. Та одно відомо: **лише та активність, лише участь у виборчому акті українських мас буде розцінником нашої політичної вироблености.** І очевидно — підходу до наших політичних постулятів. Як національного противника, так узагалі політичного світу. Наше національне життя вирятувала з розгрому в 1930 р. не скарга до Союзу Народів і не крик на міжнародньому терені. Її вирятували ті сірі маси і їхній напір при акті голосування в осени 1930 р., серед якнайгірших політичних умовин. Тодішній напір, висловлений у цифрах нам точно і до сьогодні невідомий. Але відомий дуже докладно тому, від кого найбільше залежало опісля наше національне життя. Та, нам також точно сьогодні ще невідома статистика напору при акті голосування в осени 1935 р. буде теж рішати про майбутню тактику у відношенні до нашого національного стану посідання. Але не виборчий компроміс і напевно не виборча абстиненція. Бо її можна буде взяти теж на рахунок апатії, політичного заломання і байдужности до своєї політичної долі. Отже на рахунок тих політичних диспозицій, які теж співрішають про відношення до бездержавного народу. — Все це є правди, які повинні мати на увазі всі українські чинники, що матимуть вплив на виборчу активність нашого громадянства.

Настали часи, де в політичній боротьбі рішальне значіння матимуть сили в політиці безіменні, ірраціональні. Ці сили дуже докладно окреслені в національній моралі. Ними є: **солідарна воля, внутрішня дисципліна, здібність підчинення одній рації, розуміння цієї рації.** У такій боротьбі зневіра під ніякою умовиною недопускальна. І здоровий нарід її не проявляє, лиш утомлений та політично розбитий. Здоровий нарід уміє пристосувати навіть такі засоби боротьби, як безіменні цифри безіменного напору. Бо він їх находить у глибоких джерелах — віри у власні моральні і національні вартости, а не в плиткій демагогії перехідного, гурткового інтересу.

Українські совітські письменники під чоботом.

Стаття варшавського журналу — оригінальна кореспонденція з Києва.

Варшавські „Відомосьці Літерацке" приносять у числі з 11 серпня статтю Кшитофа Щербіна позначену „Київ, у липні 1935", п. з. „Нова чистка у союзі українських письменників". Подаємо дослівний її переклад:

„Совітська суспільна опінія у тутешніх обставинах довідується назагал дуже пізно про ріжні суттєві зміни, які відбуваються довкола неї. Тільки під впливом якоїсь промови або навіть гасла, яке кинув хтось нераз на довірочних зборах, зміняється відношення до дотеперішніх справ та оцінка таких чи інших явищ і то дуже основно. **Недостача постійних поглядів, можливість найбільше несподіваних змін відбивається незвичайно відемно на формуванні суспільної опінії,** а передовсім стає вона дійсною перепоною та гальмою для праці і літературної творчости. До цього треба додати факт постійних, нераз далекосяжних особистих змін, що дозрівають усередині і що їх накидають організаціям совітських робітників пера. До таких на перший погляд невиправданих і несподіваних треба зарахувати теж зміну на становищі предсідника Союзу Українських Письменників, про що українська суспільність довідалась дуже пізно з принагідної статті, де передавали промову нового предсідника Сенченка.

ПОСТИШЕВ ДІЛИТЬ ЛІТЕРАТУРУ НА ЕТАПИ.

Недавно видрукували в „Комуністі" довшу промову Постишева, яку сказав він на засіданні управи Союзу Письменників, що відбулось імовірно ще у першій половині травня ц. р. і на якому „пост фактум" розяснювали частинно причини, чому відсунули із становища предсідника, такого заслуженого організатора як Кулик. (Був він водночас членом Управи Всесовітського Союзу Письменників). На цьому засіданні передавали теж нові напрямні (свого роду „замовлення") для праці, ідеольогії і творчости українських письменників і переводили теж ретроспективно критику пореволюційної творчости письменників Совітської України. Цю творчість поділив Постишев на три етапи: перший — доба „Непу", другий — від кінця „Непу" до 1932 р., третій від 1932 р. досі. Характеризуючи поодинокі етапи, Постишев повторяє про два перші закиди, що їх повторяли стільки разів словом і друком, які зводяться до того, що всю царину цього життя опанували націоналісти, маючи буцім-то намір зробити її незалежною від політичного життя, зробили з неї саме політичну зброю, ще й зважились спрямувати її проти політики Партії, проти Москви, і вжили її як засобу боротьби з колективізацією, розвитком промислу тощо.

ВАГАННЯ ПИСЬМЕННИКІВ ТА ЇХ ЧИСТКА.

Кажучи загально про письменську творчість, Постишев підкреслює, що вона так само як настрої й погляди письменників підпадають під вплив довкільного сучасного життя. Завдяки тому у літературнім середовищі можна було запримітити зріст або зменшуване число письменників, що вагались у своїх симпатіях і становищі до політики партії. Як ілюстрацію наводить Постишев добу голоду в рр. 1932/33, яку називає „часом глибокого прориву фронту у хліборобськім господарстві". У цій добі, признає Постишев, вагання серед письменників значно зросли. **Щойно терор, чистка, відсунення і смерть Скрипника** причинились до того, що „ряди письменників, які вагались, станули на платформі совітської літератури". А все-ж всупереч усьому дотеперішньому досвідові, у середовищі українських письменників знову відкрили гурт „переважно нездарних і безплодних одиниць, які зрозумівши безвиглядність, безнадійність боротьби на ідеольогічному полі й відчуваючи повне відокремлення, не маючи змоги опертись на широких масах, опинились на шляху підготови до терористичних замахів".

Це твердження підтримує Постишев цитатами із зізнань націоналістів Бузька (Влизька?) і Куліша, що признались, що належали до терористичних організацій. Водночас відчитує уступ з листа Епіка, якого теж обвинувачують у приналежності до згаданої групи. У свому листі Епік пише: „Підготовляючи терористичні акти і з невинною міною запевняючи партію про свою вірність та льояльність стільки літ, ми відограли ролю, поруч якої вчинки розбійника це зразок чесности та гуманности. Зрозумів я, що найласкавіший присуд пролетарського суду міг повестись зі мною як із скаженою собакою або знищити мене як коня хорого на носатину". На думку Постишева те, що серед українських письменників відкрили „таку підлу організацію" причинилось до того, що останки досі незліквідованих письменників увійшли на шлях льояльного співробітництва з партією й совітським урядом, переконані нехибно, що становище опозиції або саботажу тягне невідклично за собою „повну літературно-поетичну безплодність"...

ГРІХИ І ПОКУТА.

Цих фактів, на думку Постишева, не доглянув і не взяв на увагу Союз Українських Письменників за головства Кулика. Конкретно робить Постишев Союзові такі закиди: 1) треба було переконати особи, які дотепер вагались, що совітські чинники роблять ріжницю між письменниками льояльними і нерішеними від виразно шкідливих і саботажників; 2) треба було точно вияснити, хто такі були Куліш, Епік та інші та за які гріхи їх покарали; 3) треба було не допустити, щоб ті письменники, які колись навіть мали контакт з націоналістами, але не мають на совісти ніяких політичних злочинів, не опинились політично відокремлені і не відчули того відокремлення, в якому були до останньої хвилини наслідком дотеперішньої політики Союзу; треба було інтенсивніше розвинути літературну працю, втягнувши до неї всіх письменників, що стояли на совітському ґрунті.

Переходячи до праці найближчої будучини Постишев звертається до присутніх такими словами: „Знаю, що деякі совітські письменники мали у минулому націоналістичні ухили. Ці ухили треба тепер направити, вагання перемогти і то не заявами, але творчою працею... Нашій великій батьківщині треба великої літератури і тому говоримо українським письменникам, що не оминули у минулому помилок і вагань: „беріться сміливо до праці, втягайтесь до совітської літературної творчости. Ми від себе прийдемо вам з допомогою всякими засобами... Здійснена одна з найсприятливіших для

ВАСИЛЬ МАКОВСЬКИЙ. 30)

ҐМІНД.

ГАБОР УКРАЇНСЬКИХ ЗБІГЦІВ І ВИСЕЛЕНЦІВ У ЧАСІ СВІТОВОЇ ВІЙНИ 1914—1918.

Спогади зперед 20-ти літ.

Годі губитися в похвалах. Школа сповняла свої обовязки добре. Діти набиралися науки, що наглядно виявляли пописи й іспити, при котрих все були приявні члени Культурної Ради з Відня, члени баракової управи і гості; позатим набирали оглади в поведінці, сміливости у виступі, чемности супроти старших та оглядности між собою. Це безсумнівно признавали всі, свої і чужинці, що мали нагоду приглянутися чинностям та успіхам тієї школи. Колиж зважити, що ця школа згуртовувала дітей з усіх кінців Галичини — верховинців, долинян, слобожан, подолян, порічан, покутян, городовиків — ріжного побуту й виховання, котрих обєднювала одним напрямом науки і релігійного виховання, що учительки й учителі вязали собою всі кінці Галичини, — то по ґміндівському таборищі можна справді жалувати, що та школа минулася як — сон...

Крім науки, веденої по пляні пятиклясового навчання, діти вчилися співу, ручних робіт, плекали гри й забави, займалися руханкою, ходили в товаристві учительок та учителів на ближчі й дальші прогульки; в захистах, що їх можнаб порівняти з нашими бурсами, набирали підстав громадянського життя і громадянської праці, також уладжували своєрідні дитячі концерти, пописи і забави. Водночас із шкільною наукою уладжено при школі практичні навчання (курси), з котрих найважніші і найбільшу фреквенцію мали курси ремесла в таборових варстатах для хлопців — пекарства, шлюсарства, столярства, кравецтва, шевства і ковальства, та для дівчат — шиття і ручних робіт. Були ще вечірні курси для неграмотних і науки німецької мови.

На окрему увагу заслуговує курс ручних робіт і шиття, заснований і ведений окремими фаховими силами — Августиною Кабаровською й Евгенією Бобовською. На цей курс ходило постійно по кількасот наших дівчат. Курс був ведений уміло, з замилуванням і мистецьким закроєм. Ручні роботи і вишивки ґміндівських українських дівчат добули собі славу й подив високопоставлених чужинецьких осіб, а то й членів цісарського дому. Великого розголосу набрали ґміндівські гапти і вишивки в 1916. році на виселенецькій виставі у Відні, де на них особливу увагу звернула австрійська архикнягиня Ізабеля, так, що казала деякі узори собі відробити. Ця її увага, роздута віденськими часописами, зацікавила нашими вишивками усю добірнішу верству віденського жіночого світу. Тією виставою і підібранням для неї відповідної збірки узорів, крім пань Августини Кабаровської й Евгенії Бобовської, займалася в таборі також п-і Ольга Бачинська, жінка д-ра Ілярія Бачинського, яка на свою руку зорганізувала гурт вишивальниць. Та основні підвалини під розвій тієї мистецької ділянки поклала ґміндівська школа, зокрема учительки ручних робіт.

Слід особливо запримітити, що шкільні діти під проводом тих самих учительок вишили прегарну ґобеліну пильної муравлиної роботи, призначену і піднесену в дарі цісареві Францові Йосифові. Та ґобеліна зображувала в горі австрійського державного орла з короною, під його крилами оба українські герби — св. Михайла і льва, що спинався на скелю. Під тими гербами видніла вишита присвята в українській і німецькій мові. Понижче гарно зображені у вірному наслідуванні — таборова церква і школа, а між ними символ: українська дівчина на вколішках у прегарній ноші, зі зложеними до молитви руками. Ту ґобеліну вручила в дні 22. липня 1916. р. депутація, зложена з д-ра Олександра Колесси як віцепрезидента „Української Культурної Ради" і тодішнього віденського гр.-кат. пароха д-ра Йосиф Жука, цісарській канцелярії, звідки на руки посла д-ра Колесси прийшла окрема подяка і цісарський дар у квоті 1.000 корон. У дні цісарських уродин (18. серпня), після гарного дитячого поранку, розділено цей дар частинно між дітей, що ту ґобеліну вишивали; решту призначено на премії для найпильніших дітей.

вас обставин, що прочищає атмосферу, а саме: з вашого середовища усунули ми ворогів українського народу".

НАДХНЕННЯ ТА ІДЕЙНІСТЬ.

Відтак Постишев вказав на риси нової суспільности, що виринають і які повинні би стати надхненням і темою майбутніх творів. Ось ці риси: 1) гін до творчости, що прокидається в усіх царинах, 2) почування власної вартости та гідности, яке щораз виразніше характеризує членів совітської суспільности, 3) совітський патріотизм і свідомість поняття що таке совітська батьківщина. Крім того вказує Постишев на конкретні завдання: 1) потреба підкреслювати у літературних творах провідну ролю партії у всіх ділянках сучасного життя, 2) підкреслювати головне і впливове становище поодиноких комуністів у всіх царинах праці, 3) спільнота та одноцільність перемін, які відбувалися тепер у розвитку міста та села.

Самим письменникам ставить Постишев такі вимоги: 1) висока ідейність та „принципіяльність" у творчості, 2) щирість та „соціялістична правда" у творах і в характерах самих письменників, 3) праця в напрямі піднесення власної загальної культури та рівня мистецької творчости, 4) необхідність творити товариські та льояльні взаємини.

НА СЛУЖБІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ.

Накінець треба виразно ствердити суперечності, які виступають у промові Постишева, замітні в тім, що критикуючи попередні періоди закинув українським письменникам, що вони з письменства хотіли зробити знаряддя політичної боротьби, а сам у дальшій частині своєї промови переконував, що тільки льояльне співробітництво з Партією може запевнити високоідейну та мистецьку творчість.

Збираючи те все, треба запримітити, що в неповний рік після складу Союзу Українських Совітських Письменників, коли „прочистили атмосферу", коли вказали на всі помилки й накреслили лінію розвитку та плян праці — **треба було знову поробити такі основні зміни, як усунути організатора та голову Союзу — Кулика.**

Нині вже з уст самого Постишева почули „ідейні" українські письменники про свої помилки і безпартійні та ті всі, що мали на своїй совісти „гріх контакту з націоналістами" і „власні націоналістичні ухили" довідались, що все їм вибачать, коли вони без „заяв на словах, а активно" приступлять до співпраці з Партією. **А все-ж не було це перепоною, щоб зачинити кілька „давніх грішників"** як Зороз (Зеров?) і Лебідь, щоб **вимогти від них, буцім-то зовсім зайву заяву в ролі листа Епіка.**

Призначення Сенченка на становище голови Союзу стає ще наглянішим доказом, що над роботою Союзу Письменників сторожить Партія і хоче зберегти якнайбільший вплив на його діяльність".

Чи треба до цієї статті додавати ще коментарі? Доля українських письменників у Совітах нам відома. Найактуальніші літературні події зпоза Збруча кажуть про те, кого заслали і кого зачинили до вязниці. За що? даремне питатись. Між засланцями є навіть такі, що їм і на думку не впало ніколи брати участь у терористичних організаціях або вести пером пропаґанду при всевладній комуністичній цензурі. Доносу досить. І ці доноси торкаються й тих творів, які перейшли всі митарства цензури, виходили у державних видавництвах і належали до „офіціяльної пролетарської літератури".

Нині московський ревун говорить про розвиток української літератури і роздає офіціяльні теми, між якими натякає на те, що треба у творах звеличувати таких як він будівничих „тюрми народів"

Вишивки, гапти і килими виселенецької роботи були ввесь час істнування табору також знаменитими і вельми побажаними памятками для відвідувачів. Учитель Василь Дзюбінський вів з чималими успіхами курс різьбарських робіт на гуцульський лад; курс для неграмотних вів учитель Іван Гуменюк, курс німецької мови — фаховий учитель, буковинець Е. Смеречанський. У липні 1915. року були ще уладжені окремі тритижневі курси господарські, що їх перевів спроваджений для тієї мети професор сокальської учительської семинарії, Павло Банах.

Був ще один, своєю безпредметовістю цікавий курс, який нагло введено у вересні 1916. року при таборовій школі — наука „агрономії". Говорили голосно, що та „агрономія" не була „необхідна"; зате був „необхідний" її вчитель І. Галицький — після російської офензиви...

Так виглядала школа і шкільна праця в ґміндівському таборі. Школа мала прилюдний характер і виставляла піврічні свідоцтва. Чисельність шкільної дітвори змінювалась безперервно. То маліла, то більшала в міру, як до табору припливали або з нього відпливали виселенецькі маси. Само собою, що діти — з винятком сиротинців — трималися родичів і з ними при реєстраціях вертались домів. Хоч і таке водилося, що з перебільшеної ревности і побоювання за „сирівець", потрібний до ведення школи, управа її не конче прихильно ставилась до масових репатріяцій.

(Продовження буде.)

Польська опозиція бере участь у виборах.

Розлом між польськими людовцями, з яких виступило кільканацятьох визначних членів партії, здебільша провідників колишньої політичної партії „Визволєнє" і рішення сецесіоністів з християнсько-демократичної партії — взяти участь у виборах викликали неабияку сензацію в політичних колах. Рішення сецесіоністів взяти участь у виборах розбиває суцільні ряди польської опозиції, яка рішила збойкотувати ці вибори та одночасно зміцнює становище уряду прем. Славека. Зміна становища колишньої селянської партії „Визволєнє" саме напередодні виборчої кампанії слід записати на рахунок двох міністрів теперішнього уряду, колишніх членів „Визволєня", а саме міністра внутрішніх справ Косьцялковського і міністра хліборобства. Понятовського. Цей перелім у рядах польської опозиції — це тріюмф обох міністрів, яким вдалося перетягнути членів колишнього „Визволєня" на бік уряду. Таким чином гасло бойкоту польської опозиції заломилось наслідком рішення двох політичних ґруп взяти участь у виборах. Це становище обох політичних ґруп матиме в першу чергу велитенське значіння у виборчій кампанії, бо польське селянство візьме участь у виборах всупереч сподіванням опозиційно настроєних провідників „Пяста", які найбільше аґітували за бойкотом виборів. Політичні кола сподіваються, що сецесіоністи, які підписали заяву про свій виступ із Стронніцтва Людового ввійдуть до сойму і до сенату або з вибору, або з призначення президента. Між сецесіоністами є такі визначні провідники „Визволєня" як Тома Наочніцький і Блажей Столярський, які входили до кабінету першого польського уряду. Крім них заяву підписав сеніор „Визволєня" пос. Максиміліян Маліновський, віцемарш. Возьніцький і голова парляментарного клюбу людовців Руґ та інші визначні людовці. Польська преса пише, що сецесіоністи кандидуватимуть до сойму не тільки в округах колишньої Конґресівки, себто на терені діяльности колишньої хлопської партії „Визволєнє", але також у Познанщині, де „Визволєнє" мало сильні впливи і в західній Галичині, яка була колись доменою впливів Вітоса. Здогадуються, що до сецесіоністів приступить теж колишній ректор краківського університету сен. проф. Мархлевський, близький приятель Вітоса, який виступив проти бойкоту виборів.

Політичне становище „Визволєня" матиме далекосяглі політичні наслідки, бо до нового сойму ввійдуть представники, які — як виходить зі заяви, яку наші читачі вже знають з вчорашнього числа „Діла" — змагатимуть до зміни нової виборчої ординації. Це рішення взяти участь у виборах говорить найкраще про політичний розум сецесіоністів, які — всупереч постанові цілої польської опозиції збойкотувати вибори — виломились зпід цієї заборони і йдуть до виборів кермуючись „добром люду і Польщі". „Інтереси селянства дуже важні, щоб навіть короткий час не мали відповідної оборони в законодатних установах, де матимуть своїх репрезентантів інші і менше численні верстви суспільности. Тому представники селянства в окружних зборах, які устійнюють кандидатів, повинні зголошувати своїх кандидатів на послів і на них якнайчисленніше голосувати".

На Католицький Зїзд до Праги.

(Враження й помічення учасника).

(Докінчення).

Виступ закарпатських земляків на Зїзді. — Українці — атракційною появою у Празі. — Відсутність галицьких емігрантів. — Папський леґат серед українців. — Другий радісний момент для українців. — Засідання в справі молоді. — Один дисонанс. — Провід закарпатської ґрупи. — Одно побажання

Виступ закарпатських земляків на Католицькому Зїзді випав назагал удатно, хоч може не так репрезентативно, як би ми цього були хотіли. Провід секції, здається, за мало зрозумів велике пропаґандивне значіння свого виступу у Празі.

На тлі всенародніх зїздових маніфестацій українці були все тою атракційною появою (своїми гарними й оригінальними строями, чи своїми співами на зїздових торжествах), на яку звертали увагу всі. Українська секція виступала на святі все як третя з черги, хоч вона представляла собою національну групу, яка щодо числа катол. населення Чехословаччини стоїть на передостанньому місці. Провід зїзду маркував тут автономне положення українців у державі, уважаючи їх півдержавною нацією.

Приїхали наші земляки до Праги в четвер 27. червня у числі понад 2.000 осіб. Коли взяти під увагу велику віддаль Закарпаття і тяжку матеріяльну скруту, яка там дається чи не найбільше в знаки, то ця скількість була справді імпозантна, що й підкреслив прилюдно архиеп. Кашпар. Більшість учасників творили селяни і шкільна молодь. Мали із собою свою власну орхестру і кілька хорів. Була також поважна кількість учителів і священиків. Прикро вражала відсутність нашої галицької імміграції, яка живе постійно на Закарпатті і яка передусім на церковно-релігійнім фронті тамошнього національного життя повинна зростися в одну органічну цілість із населенням, брати активну участь в обороні рідної католицької Церкви перед наступами московського т.зв. православія та скріпляти в тій Церкві широ народню течію проти „русских" схизмофільських залишків.

Перше засідання української секції зїзду, що відбулося дуже святочно в пятницю 28. червня в год. 11. рано у салі „Міщанської Бесіди", звеличав своєю присутністю сам кардинал-леґат в окруженні інших державних достойників. Його привитав Преосв. Стойка, а зібрані прийняли висланника Апостольського Престолу з великим ентузіязмом та щирими оваціями. То був перший радісний момент у виступах українців на зїздових торжествах.

Другим таким радісним моментом був концерт, улаштований ужгородськими богословами й ученицями ужгородської дівочої семинарії в пятницю вечором. Українські концерти в Празі — не першина; вони теж і під мистецьким оглядом мають там найкращу славу. Але український концерт, улаштований там тією віткою народу, яка щойно прокинулась після довгого сну до нового життя, і то концерт уповні вдатний, це справжня новина, гідна підкреслення і найвищого признання. Не диво, що численна публика, головнож чеська, була захоплена. І сюди теж завитав високий гість, міністр о. прал. Шрамек, витаний щиро й одушевлено.

Зате концерт пряшівчан (богословів та учеників і учениць учительської семинарії), які живуть ще у більшості в сфері давно пережитих і мертвих протинародніх ідей і які хотіли показати свою „русскість" навіть тим, що виступали на концерті у таким „національним" інструментом, як шпикова московська балалайка, — не зацікавив нікого, а ті нечисленні, що на той концерт прийшли, нічим не загрілися.

Також дуже симпатично пройшло засідання в суботу в 11. год. рано, теж у салі „Міщанської Бесіди", присвячене справам молоді: засідання

це відбулося під головуванням обох владик. Виголошено на нім кілька ділових рефератів, усі в народній мові, та ухвалено багато резолюцій. Гарний настрій зіпсував тільки якийсь „юноша", — один із тих, що то задля „русской національної ідеї готов кожної хвилини покинути оту ненависну „римську інтригу" — католицизм серед „русскаво народа" (як це зрештою свого часу зробили маніфестаційно його політичні однодумці), що закінчив дискусію жахливою „російщиною". Його виступ з російською промовою — це темна пляма на ясним, соняшнім тлі. Та найприкріше те, що приявні, навіть президія, у своїм безмежнім опортунізмі, без ніякої застанови, його оплескували.

Це була дрібничка, але як багато вона говорить!

Варто ще підкреслити, що провід закарпатської групи дуже дбайливо ставився до своїх людей. Провідники секцій о. ректор Хира, р. ігумен Калинець, о. Гопко та інші все були із своїми. Передусім оба єпископи, рухливий та енергійний Преосв. Олександер та скромний і все привітний Преосв. Павло, як добрі пастирі, були все біля своїх людей, так, що наша закарпатська група становила під їх проводом одну велику родину.

Дай Боже, щоб усі члени цієї родини, яка на Вацлавській площі у Празі складала обіт Христові, стали на правильний шлях та обєдналися у спільній праці для добра рідної Католицької Церкви і на славу великому українському народові!

Петро Підністрян.

Як господарять

москвофіли.

ЧОМУ ВПАЛА „ЗАЩИТА ЗЕМЛІ"?

Від Ред.: Нижче містимо статтю, якої автор, б. довголітній урядовець „Защити Землі", вияснює причини упадку тої установи. Гадаємо, що ця стаття, в якій зібрано багато даних і цифр про найбільшу фінансову москвофільську установу, зацікавить своїм інформаційним матеріялом все наше громадянство.

I.

З початком 1933 р., а саме при кінці січня і з початком лютого (див. числа „Діла" 18, 19, 20, 21, 23, і 24), принесла була газета „Діло" цілу низку статтей під повищим наголовком, насвітлюючи влучно діяльність проводирів галицького москвофільства. В тих статтях були перечерговані лиш львівські москвофільські установи і там виказано наглядно, що наші галицькі москвофіли навіть не вродились до якоїсь самостійної, позитивної, народньої роботи. Вони — так як малі діти, що без опіки і помочи родичів обійтись жити не годні. Все і всюди — надія на родичів.

А наші галицькі москвофіли найбільшу надію покладали все на поміч (по їхньому) „старшого брата" (москаля). На тій надії полягала вся їхня народня робота: **Прийде, принесе, дасть і вибавить** — отсе була їх повседневна молитва від найдавніших часів! І через ту власне молитву, через надію на чужу поміч, здеморалізувалася вся москвофільська інтелігенція і здеморалізувала в не меншій мірі і свого меншого брата — селянина.

Та надія на чужу поміч уже перед війною відбилась некорисно на діяльности галицьких москвофілів; по війні вона відбилась фатально! **Всі москвофільські установи, вся їх довоєнна народня робота пропали майже безслідно разом з надією на „старшого брата"!** Сердеги москвофіли не хотіли і тепер дальше не хотять зрозуміти слів 145-го псальму Давида, котрий м. ін. виразно каже: „Не надійтеся на князи і сини человіческія, в них-же ність спасенія"! Іншими словами це значить: Не надійтеся, галицькі москвофіли, на „старшого брата", бо він вам нічого не поможе. Він, що-найбільше, скаже вам колись знов те саме, що сказав у Ростові над Доном (коли ви були там як утікачі в часі великої війни): **„Какіе ви русскіе? Ви хахли! Ви ізменнікі! Ви ізменілі вашему імператору Францу Іосифу Первому! — Ви сволочь!"**

Одначе ті, такі дуже принадні слова „старшого брата" не вразумили чогось всіх галицьких москвофілів, а їх провідників зокрема і донині! І нині ще провідники галицьких москвофілів обманюють самі себе і нарід у деяких ще селах — припорошеною молитвою: „Прийде, принесе, дасть і вибавить"...

А тут надія надією, а життя — життям! Тою надією можна було обманювати і жити сяк-так перед війною, коли загально-світова господарська коньюнктура була для всіх корисна. Але світова війна все перечеркнула: **вона перечеркнула також все життя галицьких москвофілів разом з їх надією на „старшого брата".**

II.

В згаданих на початку статтях „Діла" було сказано, що галицькі москвофіли програйнували майже всі свої установи. Між тими програйнованими установами є також і найстарша кооператива „Защита Землі" у Львові, котрої упадок перед трьома роками наробив стільки шуму й галасу. А що за упадок „З. З." москвофільські провідники обвинувачували трьох бувших директорів, Солука, Шаевича й Островського, то тепер, після переведення карної розправи проти них, я позволю собі про „З. З." написати також кілька слів.

В лютім або березні 1924 р. тодішні директори „З. З.", а саме бл. п. Я. Лепкий і живучий ще Ю. Білинкевич, на однім із засідань Надз. Ради зрезигнували зі своїх становищ, мотивуючи той свій крок тим, що „З. З." стративши звесь свій маєток через девалюацію і переміну валюти (корон на п. марки і марок на золоті), не має рації істнування. **„Защити Землі" нема** — сказали вони оба і пішли відразу на відпустку, уділену їм Надз. Радою.

Тоді Надз. Рада поручила мені вести дальше справи „З. З." і я враз з другим заступником дирекції І. Шаевичем зробив білянс за 1923 рік і в травні 1924 р. ми скликали Загальні Збори. Ті Заг. Збори вибрали нову Надз. Раду, а вона в свою чергу нову дирекцію, до котрої ввійшли: Я. Солук, як директор, а я та І. Шаевич як заступники. Нова дирекція принялась вести дальше „З. З." **з нічим, голіруч!** Доказом того нехай буде білянс за 1923. рік, що його тут подаю:

Пасиви: Рез. фонд 18.07 зол. Уділи 5.19 зол. Вкл. ощадности 52.28 зол. Перехід. суми (наш довг) — 2.52 зол. Біржевий податок 35.03 зол. Чистий зиск за 1923 — 7.69 зол. Невиплачене білянсове 83.33 зол. — Разом 204.11 зол.

Активи: Готівка в касі 173.— зол. Гіпотечні позички —.01 зол. Вексл. позички прив. —.28 зол. Перехід. суми (їх довг) 26.87 зол. Вексл. позички т-вам —.56 зол. П. К. О. 2.95 зол. Льокації в банках —.07 зол. Цінні папери —.01 зол. Розходи за правне заст. —.36 зол. — Разом 204.11 зол.

Отже з таким майном зачинали Солук, Островський і Шаевич вести дальше кооперативу „З. З.".

Н. І. Островський.

(Далі буде.)

З НАШИХ ЛІТНИЩ.

З прогульки по Гуцульщині.

II

Діждався я врешті погоди і постановив вирушити поза Космач. По довшому примусовому відпочинку рвало мене в гори, на полонини, де лиш буйний вітер гостює. У вівторок 16. VII. умовився я зі знакомими українцями-літниками, що в середу раненько виберемось в 5-тій годині до Жабя, Буркута і на Чорногору.

Серед співу і веселої гутірки рушили ми на гору Ґреґіт. Майже всі були обвантажені повними наплечниками, дехто навіть понад сили.

Сонце викотилося зза обрію і почало добре гріти. Ми йшли через Завоелу, присілок Космача, що лежить під Ґреґотом. Сам Ґреґіт чорнів перед нами таємничо та манив до себе. По дорозі не стрічали нікого. У Завоелі звернули ми увагу на спосіб будування старих гуцульських хат у формі малих твердинь.

Переходили ми через доволі старий ліс під Ґреґотом. Там побачили ми велику масу зрубаних смерік, що покотом лежали. Лежали тут довго і ніхто їх не забирав. Виявилось, що перевіз перевищує ціну дерева й полишили його там гнити, де виросло.

Минули ми ліс і стали під вершком Ґреґота, вкритим великими каменюками.

З Ґреґота побачили ми далеко в мряці пасмо Чорногори. Найвиразніше зарисовувався вершок Говерлі, подібний до копиці сіна, а біля неї стіжкуватий Хомяк, вершок сусідніх Ґорґанів.

По відпочинку на Ґреґоті деякі вернулися у Космач, а нас, девять осіб, рушило далі. Стежка вела по розлогій полонині, вкритій мягенькою шовковою травою. Стрінули ми на ній ватага, який запрохував нас повернути до стаї і покушати полонинського будза. Але не було коли задержуватися.

Тимчасом почав падати дрібний дощ. Дощ підганяв нас і ми звільнили ходи аж тоді, коли побачили перші жабівські хати. Вже вільною ходою прийшли ми до битої дороги в Жабю-Ільці. Шлях провадив над рікою Ільцею, притокою Чорного Черемоша. Лучить він Косів з Жабєм і Ворохтою. Надається до їзди автами і мотоциклями.

При дорозі стрічали ми гуцулів при сінокосах. Всіх витали їхнім: „Боже помагай!" „Дякувать за слово добре, най Бог помагає й вам" відповідали деді та здивовані оглядались за нами. Видко, що українські мандрівники рідкі тут гості, а коли й є, то не часто відзиваються.

Довго йшли ми цією дорогою серед запаху скошених трав і ствердили, що хоч як багато цвіту було на розлогих сіножатах, але пасік не було видко. А шкода! Де як де, але тут бждоли малиб доволі поживи і моглиб кожному гуцулові давати багато гірського, добре платного меду. А так марнуються природні багатства, гуцул біднє і деморалізується, а повчити зі своїх нема кому. Чому це так?

По дорозі стрічали ми ще літників-жидів, які показували гуцулам „вищу" міську культуру. А саме молоді пари побралися за шиї, ходили мов пяні дорогою, викрикували та вихвилявали. Хоч і гуцули не грішать моральністю, але тепер бачать, що це ніщо злого, бо „пани" їх навіть перевищують. От, культуртреґери!

Далі стрінули ми при дорозі крамницю з невиразною вивіскою в польській мові; прізвище закінчене на „чук". Догадуємося, що крамниця українська і питаємося власника, чия вона. Аж після хвилини признається. Зовсім як за давніх часів, коли кожного пана треба було лякатись, бо не знати було, чого прийшов.

За крамницею було при заправі дороги багато жовнірів-саперів. Далі за рікою сріблі їх розложені шатра. Між жовнірами було і кількох гуцулів. Порозумілися ломаною польщиною. Від стрічної жінки довідуємося, що жовнірів є дві групи по 170 осіб. Одна працює в Жабю-Ільці, друга в Жабю-Слупейці. Але стрічаємо теж безробітних гуцулів, яких годі позбутися і довідуємось, що є їх більше. А всеж до праці покликали чужих, не місцевих людей. Місцевих потребують тільки на показ до делегацій і на офіційні свята, коли треба деклямувати про Гуцульщину.

Ідемо дальше і стрічаємо двоє гуцулят з простягненими руками і словами: „Проше пані грошів на хліб". Питаємось, хто вони — поляки. Шойно по хвилині признаються. Найважніше для

чих вижебрати гроші від тутешніх літників. До чого доводить деморалізація!

Звидів я цілу Лемківщину, але такої деморалізації, як тут, не доводилось мені бачити. Там стрінеш малого, чи великого лемка, заговориш до нього, то відповідає не інакше, як по українськи. А запитаєш його, хто він, знає, що українець. Деякий може сказати, що русин. Але, щоби лемко був поляк, не почуєте і під Криницею та Жегестовом, де буває багато чужинців. Видко, що лемко твердший і більше в нього гарту. „Холерники“ не вспіли його здеморалізувати.

Переходили ми далі попри гуцулів, що товчуть каміння на дорозі. За три дні роботи по 12 год. денно дістають 2 зол. Один з них прохає нас 10 сотиків на... папіроси. Ще не вспіли ми і відповісти йому, як надіхав на коні якийсь тип у гуцульській ноші і став підслухувати розмову. Але не було що слухати.

По обох боках дороги бачили ми лиш жидівські хати і крамниці. Здавалось, що заблукали до жидівської оселі.

Здогонила нас фіра. Задержали ми її, бо хочемо улекшити дорогу до Жабя-Слупейки двом туристкам. Фірман-гуцул спершу заговорив по польськи, а далі і по українськи та зголивсь на нашу пропозицію.

Омелян Волинець.

Москвофільські кандидатури в Галичині.

„Русскій Голос“ з 11. серпня п. р. повідомляє, що до сойму кандидуватимуть москвофіли з таких виборчих округ у Галичині: *З округи ч. 77. з осідком у Сяноці*, до якої входять повіти: сяніцький, ліський і коросняньський, кандидує д-р Орест Гнатишак, адвокат з Криниці і голова „Лемковского Союза“; *з округи ч. 73. з осідком у Сокалі*, до якої входять повіти: сокальський, жовківський, равський і любачівський, кандидує Михайло Цебринський, редактор зі Львова і голова „РСО“; *з округи ч. 62. з осідком у Золочеві*, до якої входять повіти: золочівський, камінецький, радехівський і брідський кандидує, не зважаючи на виразну заборону Митр. Ординаріяту, „атец“ Йосиф Яворський, парох зі с. Ляшкова.

Кандидатів з інших виборчих округ, як пише „Р. Г.“, оголосять пізніше.

—o—

Поновна кандидатура українця з Нюйорку.

НЮ ЙОРК. 26го липня. (Вл. кор.) Минулого року кандидував на посла до стейтового сойму в Олбені („асемблимена“), як кандидат незалежної ґрупи демократичної партії з 8-ої виборчої округи міста Ню Йорку, українець, адвокат Стефан Ярема. Він перепав при виборах, здобувши около 2.000 голосів. Цього року прхняла його на свою листу як кандидата та на те саме становище із 8-ої виборчої округи правильна організація демократичної партії. Дотепер ніхто навіть не зголосив своєї рівнобіжної кандидатури в лідера цієї округи, щоби ставати до пробного вибору на кандидатів („праймеріс“), отже є надія, що гром. Ярема не буде мати труднощів до здобуття кандидатури. З огляду на те, що 8-ма виборча округа до стейтового сойму є сильно демократична, нема сумніву, що на випадок затвердження його кандидатури виборцями при „праймеріс“ він вийде і при самому голосуванні в дні 4-го листопада. Треба лише, щоб українські виборці попрацювали солідно над переведенням свого кандидата в посли. Це тимбільше, що це перша поважна спроба змірити українські впливи в політичному життi Ню Йорку.

СТУДЕНТСЬКІ СПРАВИ.

Студії у високих школах
у Брні, Ч. С. Р.

Управа Т-ва „Українська Студентська Спілка“ у Брні подає до відома абсольвентам(кам) отсі інформації про студії в тутешніх високих школах:

У Брні є такі високі школи: університет, чеська техніка, німецька техніка, висока школа ветеринарна, висока школа аґрономічна та вища школа текстильна.

Університет (Masarykova universita) з факультетами: лікарським, правничим, фільософічним, інститутом фізичного виховання та природничо-математичним.

Медичні студії тревають 10 семестрів. Принимають чужинців досить обмежено. Всіх чужинців приймають 5 прц. на загальне число всіх кандидатів на перший рік. Українці можуть рахувати на 2—3 місця. Першенство мають ті, що покінчили ґімназію з дуже добрим поступом. Звачайні вписи тревають від 24. IX. до 7. X., додаткові за доплатою 100 чк. до 5. XI. Кандидати вносять прохання до деканату медичного виділу до 24. IX. Про прийняття рішає сенат з початком жовтня. Такси на медицині залежать від числа записаних годин. На першім (зимовім) семестрі шкільна такса около 500 чк. Крім того чужинці платять т. зв. чужинецьку таксу: 1000 чк. семестрально. Від чужинецької такси звичайно звільняють до 300—500 чк. Вступних іспитів нема.

Студії на інших факультетах тревають від 3—5 літ, такси приблизно, як у техніці.

Чеська техніка (Ceskà vysokà škola technickà). Виділи: а) будівельно-інжинірський (інжинірія сухопутня і водна), б) мірничий, в) машиновий, г) електротехнічний, ґ) хемічний, д) архітектура. Студії тревають від $3^1/_2$—$5^1/_2$ літ. Вписи звичайні від 25. IX. до 7. X., для чужинців 8. і 9. X. Додаткові за доплатою 100 ч. к. до 30. X. Оплати семестрально: шкільна такса: 300 чк., чужинецька 350 чк. Від оплати можна бути частинно звільненим на инших семестрах, залежно від поступів у науці й на основі свідоцтва убожества. Вступний іспит треба здавати на всі виділи (крім хемічного) з начеркової ґеометрії (мети, клади, обороти, проники — конструкція кривих і тіни спеціяльно!). Вступний іспит можна здавати **тільки раз і його треба зложити найдальше до 15. жовтня.** Звільнені від цього іспиту тільки абсольвенти реальних ґімназій (природничо-математичних).

Німецька техніка (Deutsche Technische Hochschule). Має ті самі виділи, що чеська і крім того виділ загальний з дворічним асекураційним курсом. Звичайні вписи від 26. IX. до 8. X., додаткові за доплатою 100 чк. до 20. X. Вступні іспити здається на всі виділи з начеркової ґеометрії і вільноручних рисунків. Такси такі самі, як у чеській техніці.

Ветеринарія (Vysokà škola zvěrolékařská). Студії тревають від 4—5 літ. Чужинців приймають без обмежень. Подання про принятя вносити від 23. IX. до 7. X. Звичайні вписи для чужинців 7. і 8. X., додаткові за доплатою 100 чк. до 15. XI. Такси: шкільна такса 300 чк., чужинецька 350 чк. за семестр.

Аґрономія (Vysokà škola zemědělskà). Виділи: а) господарський, б) лісово-технічний. Студії тревають 4—5 літ. На лісовий виділ треба здавати іспит з начеркової ґеометрії. Вписи та оплати, як у чеській техніці.

До вписів у котрунебудь з вищезгаданих шкіл потрібні такі документи: 1) матуральне свідоцтво, леґалізоване польським міністерством освіти, 2) метрика, 3) дві фотографії, 4) свідоцтво моральности, якщо була перерва в студіях, 5) пашпорт з дозволом від чеської поліції на побут у Брні (слід предложити особисто при вписі).

Посвідку тимчасового приняття до якоїнебудь високої школи в ЧСР., потрібну до одержання знижкового пашпорту та візи в чеськім консуляті, можна дістати **тільки за посередництвом чеського консуляту** (для Галичини — чеський консулят у Львові). Туди й треба слати прохання з документами (свідоцтво зрілости, метрика і 13 зол. на видатки) з зазначенням, до якої високої школи хоче бути принятим. Адреса чеського консуляту у Львові: Konsulát Republiky Ceskoslovenskè, Lwów, ul. Ujejskiego 4.

Всім заінтересованим радимо ще перед якиминебудь заходами в консуляті звернутися до управи УСС. по докладніші інформації.

Щоб дістати візу в чеськім консуляті, потрібно там предложити: 1) посвідку про тимчасове приняття, 2) зобовязання родичів (опікунів), що будуть удержувати кандидата під час студій та свідоцтво їх маєткового стану, 3) підписати в консуляті заяву, що кандидат точно буде платити шкільні оплати та не буде старатися про їх зниження.

Товариші, які вже студіювали в ЧСР., і мають перерву в студіях, стараються про посвідку, потрібну до продовження пашпорту на поновний виїзд до ЧСР., також тільки через чеський консулят. Університетська влада таких посвідок (що може бути знову принятий і продовжувати студії) не видає.

У Брні студіює тепер около 30 українців, найбільше техніку й ветеринарію. Свідоме українське студенство гуртується в одиноким студ. товаристві „Українська Студ. Спілка“. — Життя у Брні, наслідком знижки вартости чеської корони, дешевше, як в університетських містах інших держав. Місячне удержання від 80 зол. За докладнішими інформаціями звертатися на адресу: Ukrajinský Stud. Spolek, Brno, Tivoli č. 48, C. S. R. На відповідь звичайним листом залучити одну міжнародню марку, порученим — 3 міжн. марки.

За Управу:

М. Нич, голова. **В. Починок, секретар.**

Із таємниць срібного екрану.

АКТОР, ЩО ЗАХОПЛЮВАВ РАСПУТІНА.

ЖИТТЯ СЦЕНАРІЄМ...

Історія життя богатьох фільмових акторів буває нераз така цікава та оригінальна, що сама моглаб стати сценарієм. І коли такі предивні нераз епізоди з життя актора виходять на денне світло, американська публика має небудьяку сензацію. Звичайно буває так, що Голівуд має якусь популярну особу, про яку говорить ціле місто. В останніх часах предметом зацікавлення став мало у нас відомий актор Карло Бріссон. З походження данець був він усім потрохи: боксером, танцюристом, актором, змагуном, спортовцем та бізнесменом. Як боксер добув мистецтво Европи, написав цілу низку літературних творів, був композитором популярних пісеньок, сам вів продукцію власних фільмів, виступав із незвичайним успіхом на оперткових сценах цілої Европи, в Анґлії знайомився із високопоставленими людьми, починаючи від уельского князя й на Карнері кінчаючи та мав славу найелеґантнішого мужчини у Льондоні. У фільмі добув успіх до того ступня, що притьмарив славу таких артистів, як Новарро, Купер, Ґейбль та Шевальє.

РАСПУТІНОВА ПАПІРОСНИЦЯ.

Особливо про одну пригоду люблять розказувати голівудяни. Це історія золотої папіросниці, яку Бріссон дістав серед дивних обставин.

Було це безпосередньо перед вибухом світової війни. Бріссон не був ще тоді актором, але їздив по Европі як боксер-змагун. Він приїхав до Росії, на боксерські змагання. Тоді саме рішився він зректись своєї карієри та посвятитися сценічному мистецтву. Дебют на петербурській кабаретовій сцені приніс йому успіх від першого разу. Раз якось безпосередньо перед виступом дістав Карло Бріссон рішучий приказ явитися перед неофіційним володарем Росії — Распутіном. Жах пройняв молодого актора, бо такі авдієнції у Распутіна кінчалися часто петропавлівською твердинею. Але Распутін бажав тільки послухати його продукцій, сам один, замкнувшись з актором у своїй дзеркальній салі. Ніколи, передтим ні пізніше, не мав Бріссон такої треми, хоч авдиторія складалася... з одної особи. По виступі Распутін кинув Бріссонові жменю золотих монет та велів прийти на другий день. Тоді вручив йому оту папіросницю, що стала для Бріссона талісманом у всій дальшій акторській праці.

ПЕРШИЙ ЛЮБКО ҐРЕТИ ҐАРБО.

Розказують собі ще про Бріссона, що він був першим коханцем Ґрети. Було це ще в тих часах, коли Ґрета називалася Ґустафсон, а Карло Бріссон виступав як актор в одному театрі у Стокгольмі. Але небаром доля їх розлучила: Ґрета по першому вдатному виступі у фільмі поїхала до Голівуду, а Бріссон на гостинні виступи до Льондону. Нині лишилися тільки спогади...

ст.

Мін. Бек у Гельсінґфорсі.

ГЕЛЬСІНҐФОРС, 10. 8. ПАТ. Нині в год. 10.50 приїхав до Гельсінґфорс кораблем „Тешин“ мін. Бек з дружиною, особистим секретарем Фридрихом, дир. Лубеньским та їх дружинами. На зустріч мін. Бекові виїхав польський посол Горват з генеральним директором морського уряду Йокіненом на кораблі „Еляко**он**“. В порті ждав на мін. Бека фінляндський міністр закордонних справ Гаксель з дружиною, шеф протоколу Гакарайн та вищі урядовці міністерства і польського посольства. До Гельсінґфорсу приїхав теж фінляндський посол у Варшаві Ідман і латвійський посол у Варшаві Вальтерс. Мін. Гаксель передав дружині мін. Бека китицю квітів.

По короткій розмові мін. Бек відїхав до Гранд Готелю, де замешкав.

НОВИНКИ

— **Вписи на концес. космет. курси Стефанії Лаврисевич, вул. Коперника 42 а, тел. 272-18 під проводом д-ра Е. Дурделли зачалися.** Проспекти висилає безплатно **Дирекція.** 3—5

— **Вхопився за електричні проводи, щоб скінчити самогубством.** До шпиталю у Львові привезли безробітного 21-літнього Івана Ґераса з Грибович коло Львова, який мав спалені руки і ноги. В пятницю пополудні селяни знайшли Ґераса непритомного на полях Грибович і відвезли його до шпиталю, де він щойно відзискав притомність. Ґерас заявив, що виліз на залізний стовп і вхопився руками за електричні проводи, щоб скінчити самогубством. Додав, що не має рідні, живе в крайній нужді і від довшого часу є безробітний. Тому рішив скінчити самогубством і жалує, що його відратували. Лікарі ствердили, що електричний струм попалив руки і ноги. Стан його дуже тяжкий.

— **Краєва хроніка.** 75-літній Павло Дуда з Давидова коло Львова повісився в лісі. Колись був богатим господарем, але маєток втратив і жив з ласки родини. — У Джурові коло Коломиї богатий селянин В. Бровчик записав свій маєток жінці, доньці і зятеві і виїхав на заробітки до Німеччини. Цього року вернувся до села, бо довше не міг вижити за кордоном. В хаті приняли його вороже і Бровчик мусів йти до сусідів, щоб випросити кусень хліба. В травні ц. р. зайшов до своєї хати і зїв кусень кулеші. Затем побив його зять В. Никифорук грубим ключем. Суд у Коломиї засудив Никифорчука на три роки вязниці.

— **Відгриз жінці ніс.** У Плашеві коло Кракова працювала у фабриці 22-літня Христина Будзішевська як службовичка. Її муж Ян, фабричний робітник був дуже заздрісний за свою гарну жінку підозріваючи її в подружій зраді. На тім тлі доходило до постійних сварок і Будзішевська рішилась виєднати в суді сепарацію. У четвер Будзішевський зайшов до батьків своєї жінки і відпровадив її до бюра. В брамі фабрики нахилився так немов би хотів жінку поцілувати і відгриз їй кусень носа — кажучи: „Тепер ніхто на тебе навіть не погляне“. Ранену жіку відвезли до шпиталю, за Будзішевським шукає поліція.

— **Собака загризла цигана.** В кольонії Чекає коло Сандомира селянка пішла рано в поле до праці залишаючи в хаті свою дитину під опікою пса. Коли вернула до дому вполудне побачила в хаті трупа цигана з ножем у руці, побіч нього напів живу циганку зі страху, біля неї пса. Виявилось, що до хати ввійшла циганка і підійшла до дитини. Тоді собака скочила до циганки і звалила її на землю. Незабаром надійшов циган і побачив, що собака не дозволяє циганці навіть рушитись з місця. Циган копнув собаку і зранив її ножем, але розлючена собака схопила його за горло і загризла. Опісля повалила циганку на землю і затримала її аж доки не вернулась властителька з поля.

— **Вбили сільську красавицю.** У Яблониці коло Коломиї гуцулки вбили колами на смерть 19-літню Катерину Богаченко. Зробили це тому, що задля неї Федір Максимяк покинув свою жінку, з якою оженився щойно тиждень тому.

— **Міжнародні шахові змагання у Варшаві** почнуться за тиждень. З Аргентини приїдуть на них 4 шахові мистці, між ними довголітній чемпіон Петро Ґрав, співробітник великого аргентинського денника „Ля Націон“.

— **Рідкий злочин.** В італійськім місті Кремона підчас богослуження впав мертвий перед вівтарем епископ Стюані, після того, як запричащався. Слідство ствердило, що в чаші для причастя була в вині отруя ціянкового калі. Вже перед роком невідомий стріляв з револьвера до епископа підчас процесії

— **Українець з Канади пропав у Совітах.** Іван Мельничук з Дромгеллер, в Альберті (Канада), натуралізований канадієць, пропав у Совітах, мов камінь у воді. Його жінка з приятелями вибралась до уряду в Оттаві з проханням помогти відшукати її чоловіка. Мельничук прибув до Канади ще в 1910 році та оселився в Альберті, працюючи у вугляних копальнях. Одружився в 1915 році, а в 1925 році став британським громадянином. У 1932 р. він стратив працю й вирішив із жінкою поїхати до Совітів у надії найти там якесь заняття. Маючи пашпортові трудноші, він жінку полишив, щоб її пізніше спровадити, і виїхав туди сам. Жінка в міжчасі дістала працю в фабриці у Вінніпегу, де працює донині. Її чоловік, розповідає жінка, писав до неї часто, а при кінці 1932 року написав, що вертається назад до Канади. Але дальший лист був датований у Козеці, глухому селі у Східній Азії. Він їй писав, що уряд вислав його туди на три роки за намагання незаконно перейти кордон, іншими словами — за спробу втікти з червоного раю. Він додав, що це не є тюрма, але примусове заслання, і що там тяжко жити, бо годі найти собі працю або спосіб удержання. Жінка відразу вислала йому дещо грошей і пізніше чоловік написав, що їх дістав. На кореспонденцію між ними обмеження не було. Але цього року ще від Різдвяних Свят жінка не дістала від нього ніякої відомости. Його заслання мало би скінчитися 11-го серпня, одначе жінка, затревожена його довгою мовчанкою, звернулася з приятелями до домініяльного уряду, щоб там розслідили справу та старались віднайти її чоловіка. — Легко заїхати в „червоний рай“, але трудніше з нього видістатися.

— **Росколина у „Дзвоні свободи“ має 100 років.** В „Домі Незалежности“ у Філядельфії (де є саля, що в ній у 1776 році підписали „Заяву Незалежности“) є „дзвін свободи“, знамя американської самостійности, волі і права Америки. Коли 8. липня 1835 року ішов похоронний похід вулицею Честнат у Філядельфії з тлінними останками голови Верховного Суду Злучених Держав, Джана Маршалла, задзвонили у „дзвін свободи“ і він тоді тріс. З того часу залишився він незмінений із щілиною і майже зовсім замовк. Так памятна щілина і мовчанка того дзвона мають уже 100 років. Замітна річ, що Джан Маршалл старався зломити неозначену свободу Злучених Держав через визнання Верховного Суду за найвищу владу в Америці, вищу від Конґресу і президента. Це йому вдалося і на його похороні тріс „дзвін свободи“, неначеб на знак того, що він передав народові Злучених Держав у спадщині.

— **За реформою англійського правопису** почав акцію голова окремого льондонського „Товариства упрощеного правопису“ Ґ. Б. Гантер, звернувшись до шкільної влади з окремим меморіялом і проектом. До меморіялу приєднались ріжні визначні особи як напр. архиепископ Йорку і з письменників Шов, Велс і Прістлі.

— **Банкове свято в Англії.** Перший понеділок після 1-го серпня, це давне свято в Англії — свято банковців. Уже в суботу пополудні Льондон опорожнюється, бо всі виїзджають на півтретя дня за місто. Центр міста, т. зв. Сіті, де поміщені всі банки, такий порожний, що навіть поліцаї на вулиці та сторожі перед домами позіхають. Цього року з одного льондонського двірця відїхали в суботу 75.000 осіб. У містечках біля Льондону було по 60, 100 і 200 тисяч гостей. У надморських містах не було вільної ніодної кімнати і молодь спала над берегом моря; в Савтенд і Брайтоні спало голотіч 10.000 осіб. У церкві в льондонській банковій дільниці на Службі Божій було вранці двох хлопчиків і двоє бабусь.

— **Проба з почтовими голубами.** З Німеччини вивезли літаками 600 почтових голубів до Льондону. Там вони відпічнуть один день і вернуться вже власними крилами до Німеччини, з листами. Простір 900 км. перелітають вони за 9 до 10 годин.

— **Величезна кара за податки.** Колишнього директора великого вашинґтонського банку Е. Мітчеля засудили на заплату 1,275.645 дол. за недоплачені податки за 1929 і 30 рік.

— **Священик, що знав 54 мов.** В одній з льондонських санаторій помер католицький священик Вілім Кень, що був 54 літ парохом при одній церкві в околиці Льондону. На чужині, в Бельгії, був він тільки один раз, а проте вивчив 54 мов, себто щороку одну за ввесь час свого душпастирства. Біблію і талмуд читав він в оригіналі. Навіть мовознавці звертались до нього часто за радами. Кень вічно мріяв про те, щоб знати ще нові мови, бо 54 у порівнанні з тисячами мов на світі це „було зернятко піску в морі“. Знав він теж усі англійські діялекти і боровся дуже за те, щоб англійці вимовляли голосівку „і“ як „і“, а не як „ай“, себто так як вимовляють її всі інші народи і ...льондонські вуличники.

— **Папські вакації.** Папа поїхав від 1. серпня на відпочинок до частини своєї маленької держави — Кастель Ґандольфо, простором 15 км. Має він при собі 4 гвардистів, кількох камердинерів і кількох співробітників. Їздить він автом завсіди в товаристві свого тайного радника. Найбільше цікавиться він хліборобством, бо це нагадує йому молодість, коли він мусів доглядати рідно господарство. У Ґандольфо проводить він день зовсім так само як у Ватикані: мало спить, увесь час працює, приймає людей на авдієнції, роздає тричі тижнево благословенства молодим парам, розмовляє з представниками ріжних релігійних чинів. На господарстві маса курок і корів. Серед садів дві височезні вежі — одна церковна з алюмінієвою банею, щоб від неї заломлювалось сонячне проміння, як цього потребує недалека астрономічна обсерваторія. Є тут і чудове радіо, останній винахід Марконія; ним посвячував недавно папа на віддаль статую Богородиці в Мессині.

— **Ріжні вістки.** Остання берлінська статистика стверджує, що Берлін має тепер більш як 4 міл. мешканців, у цьому 100.000 чужинців із 40 національностей. Найбільше поляків — 25.713, австрійців 15.118, американців 11.510, совітських 4000, румун. 2119; французів дуже мало. — Над Филипинами гуляв тайфун; шкоди на 100.000 фунт. шт.; є і жертви в людях. — Ґен. Людендорф видав заяву, в якій витає зріст поганського руху в Німеччині, вважаючи, що треба боронити дітей від шкідливого впливу християнства. — Американським послом у Ліберії став мурин Лєстер Волтон; є це перший мурин представник Америки; він журналіст і видав багато книжок про Ліберію. — На одній з головних вулиць Мадриду арештували 43 комуністів; при деяких найшли зброю. — Т. зв. народній трибунал у Берліні засудив на смерть колишнього посла Альберта Кайзера, комуніста, за організацію протидержавного перевороту. — В Англії повстав перший корпус летунської поліції, що має покищо 8 пільотів і 5 літаків. — Трьох безробітних молодців вибралось цими днями з Льондону в подорож довкола світа на рятунковім вітрильнику; подорож обрахована на 3 роки. — Єгипетський уряд заборонив вивозити верблюдів в італійську Еритрею. — Альбанський король Зоґу казав особисто арештувати міністра публ. робіт Сарасі за те, що він робив інтереси на спілку з контрабандистами.

З кіна.

КІНО „АТЛЯНТІК“: „ЧЕРВОНА ДАМА“.

В оригіналі зветься ця фільма „Жінка-грач“. Головну ролю грає в ній нова, мало в нас відома артистка Варвара Стенвік, дуже гарна: це той пересічної американської краси, що так уже нам знудилась у кримінальних, сальонових ковбоєвих і кабаретових сценаріях голівудського виробу. Молода дівчина після смерти свого батька, що був завзятим картограєм, продовжує його професію з таким самим успіхом як він, коли мав роки свого виняткового щастя. Грає вона на послугах великого клюбу, але чесно; вірить у те, що хто не має щастя у картах, тому і не поможуть тріки та ошуки. Тема наскрізь американська і поняття чесноти та джентельменства теж тут зовсім інакші, ніж у нас. Цікава завязка; шкода тільки, що Стенвік не має партнерів, що дорівнювалиб їй своєю появою та грою.

Національну свідомість ширить українська книжка і преса, тому жертвуйте датки на купно книжок для наших братів на заході.

Дописи.

ВИННИКИ.

Нездорові відносини у Винниках коло Львова. Як безсторонній обсерватор громадського життя у Винниках завважую, що від яких двох літ відносини в українській громаді дуже погіршились. Причиною цього сумного явища уважаю перечулення й амбіції деяких осіб — хто і в якім характері має брати участь у якій установі. Річ сама в собі звичайна, як в неоднім місті, але в інших містах з ріжниці поглядів виходить правильний розподіл праці між особи й установи, а у нас це все витворює хаос та відбивається фатально на житті українських установ і взагалі українського збірного життя. Почалось усе від нещасливих громадських виборів перед двома роками. На основі компромісу українцям на 16 радних припало 6 місць. Замість обсадити ті місця обізнаними з громадськими справами особами, а охочим до праці лишити поле до попису в ріжних місцевих установах, захотілось декому для фальшивої амбіції зробити в цім укладі вилім без застанови, чи такий вилім супроти зменшення числа радних піднесе престіж української репрезентації та чи вийде в користь українському громадянству. Почались наради, резиґнації і вслід за тим нескоординованість, так, що ініціятори зміни властивої своєї ціли не осягнули, а до громадської ради повходили деякі не зовсім відповідні особи. Розуміється, що такий припадковий склад української громадської репрезентації викликав в українськім громадянстві не найліпше враження. На наслідки не треба було довго ждати. Почався роздор по українських товариствах, як читальня „Просвіти“, Українське Торговельне Товариство, Українбанк і т. д. Вина тут рішуче по стороні інтеліґенції, яка повинна залишити особисті амбіції та як мозок нації дати українському селянству і міщанству приклад гідний до наслідування; тоді воно приєднається до тих, що віддадуть йому своє знання і працю, а не сіють роздору. Тепер на черзі розгрупуються збори за зборами, гризня йде, а тим часом цим установам грозить ліквідація. Можеб Народня Торговля у Львові, як поважна вірителька Українського Торговельного Товариства у Винниках, перебрала на себе торговлю дефіцитового Торговельного Товариства та в цей спосіб причинилась до рятування тої важної торговельної позиції? Здається мені, що українське громадянство у Винниках приняло б радо таку розвязку та підтримало б засіб такої поважну установу, як Народня Торговля.

Обсерватор.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Міський Театр.

Нечинний.

Театр Ріжнородностей.

Неділя, 11. VIII. в год. 8. веч. „Панна молода з деху“.

Понеділок 12. VIII. нечинний.

Цирк Станевських при вул. Пелчинській:

Неділя, 11. VIII. дві вистави в год. 4·15 попол. і 8·15 веч.

Понеділок, 12. серпня одна вистава в год. 8.15 веч.

Концерти українських студентів Богословської Академії у Львові відбудуться:

Любачів 11. VIII.

Рава Руська 12. VIII.

Кіна.

АДРІЯ: Знеславлена“ і „Світла Адрії“.

АПОЛЬО: „Для тебе співаю“ (І. Кепура).

АТЛЯНТИК: „Червона жінка“.

ВАНДА: „Тайна малої Шерлі“, „Вбивство в Трінідаді“.

ГРАЖИНА: „Циганські мельодії“.

КАСІНО: „Небезпечний фліpт“.

КОЛІСЕЙ: Нечинне.

КОПЕРНИК: „Наш щоденний хліб“ і додаток.

МАРУСЕНЬКА: „Вбивство в Шикаго“ та виступ Фавіро.

МІРАЖ: Гільтай з Еспанії“.

МУЗА: „Танечниці з Буенос Айрес“, „Наші хлопці моряки“.

ПАКС: Нечинне.

ПАЛЯС: „Жінка шукає кохання“.

ПАН: „Жінка на одну ніч“ і „Міс Фальобра“.

РАЙ: „Фрайлайн Доктор“.

СВІТ: Нечинне.

СОНЦЕ: „Мадам Батерфляй“ і ревія „Парада гумору“.

СТИЛЕВЕ: „Злодій сердець“, ревія „Абісинські авантюри“.

УТІХА: „Двобій зі смертю“ і ревія.

ХИМЕРА: Нечинне.

Закордонне радіо.

Неділя, 11. серпня 1935.

Відень (506,8) 11.45 Симф. концерт, 12.55 Попул. музика, 15.30 Камер. музика, 20.40 Зальцбурський фестіваль. **Кошиці** (259,1) 17.30, 18.25 Нар. пісні. **Прага** (470,2) 9.20 Квартет, 11.00 Концерт орх., 20.40 Симф. концерт. **Париж** (1648) 17.00 Легка музика, 22.50 Танк. музика. **Білгород** (437,3) 20.00 Сербський вечір (пісні й танці). **Берлін** (356,7) 12.00 Розв. концерт. **Кенігсвустергавзен** (1571) 15.45 Шопенові твори, 20.00 Муз. мандрівка по всіх країнах. **Кельн** (455,9) 6.30. 10.30 Музика, 16.00 Концерт. **Мінхен** (405,4) 18.05 Симф. концерт. **Будапешт** (550,5) 17.00 Циг. музика, 20.10 Джез. **Міляно** (221,1) 13.10 Розв. концерт, 20.40 Вечір містерій. **Рим** (420,8) 17.30 Легка музика, 22.00 Симф. концерт.

Понеділок, 12. серпня 1935.

Відень (506,8) 17.35 Солісти — муз., сп., 19.35 Муз. контрасти (муз., сп.), 22.10 Камер. муз. **Кошиці** (259,1) 20.50 Скрипка, 21.15 Нар. пісні. **Прага** (470,2) 16.30 Концерт 18.35 Форт. твори Кліми, 21.35 Квартет. **Париж** (1648) 16.15 Концерт із консерваторії, 20.00 Дуети, 20.45 Симф. концерт. **Білгород** (437,3) 17.00 Нар. пісні в супр. орх. **Берлін** (356,7) 14.15 Легка музика, 20.10 Вес. концерт. **Кенігсвустергавзен** (1571) 12.00 Легка й танк. муз. 21.00 Вес. вечір. **Ляйпціґ** (382,2) 16.00 Нім. пісні. **Мінхен** (405,4) 15.20 Діточі пісоньки, 19.05 Легка музика Швабії. **Будапешт** (550,5) 12.05 Циг. музика, 20.05 Оп. орхестра, спів, 21.55 Смичк. квартет. **Міляно** (221,1) 20.40 Симф. концерт, 22.15 Хор. **Рим** (420,8) 19.45 Концерт, 20.40 „Туфоліна“ оп. Пієтря.

Львівське радіо.

Неділя, 11. серпня 1935.

8.30 Ранішня авд., 9.20 Свято гір (трансм. із Закопаного), 11.05 Орхестра, 11.57 Сиґнал часу, 12.03 В європ. дільниці Каїру, 12.20 Муз. поранок; у перерві в год. 13.00 Театр Уяви: „Марнотравний син“ Ст. Трембецького. 14.00 Найгарніша гр. пл., 15.00 Хліборобська скринька, 15.10 Музика з гр. пл., 15.22 Огляд ринків рільних продуктів, 15.35 Твори на ксильофон із орх. (гр. пл.), 15.45 Сільський репортаж, 16.00 Солісти — муз., сп., 16.45 Про репортаж у літературі, 17.00 Концерт орх., 18.00 Із табору Морської і Кольон. Ліґи. 18.15 Музика з гр. пл., 18.30 Спів, 18.45 На литовськім кордоні, 19.10 Реклям. концерт. 19.25 Йос. Шмідт із гр. пл., 19.50 В полінавті в Шикаґо, 20.00 Фраґи свята гір із Закопаного, 20.45 Виїмки з творів Й. Пілсудського, 20.50 Веч. денник, 21.00 Р. Шуман: Фантазштіке оп. 88 (форт., скр., віольончеля). 21.30 На веселій льв. хвилі: Літинськова хвиля, 22.00, 22.01, 22.30 Концерт маринарки, 23.05 Легка музика.

Понеділок, 12. серпня 1935.

6.30 Ранішня авд., 8.25 Практ. вказівки. 11.57 Сиґнал часу, 12.03 Метеорольоґ. вістки, 12.05 Полудн. денник. 12.15 Концерт, 13.00 Хвилинка для жінок, 13.05 Хвилинка Моцарта з гр. пл., 15.15 Біржа. 15.25 Експорт, 15.30 Концерт, 16.00 Для дітей: В що будемо бавитися, 16.15 Форт. ресіталь, 16.50 Мікроволі — Свят. Карпінського, 17.00 Легка музика, спів (Йос. Зубик, тенор). 18.00 Фотоґрафія і кіно, 18.15 Концерт хору, 18.30 Перемиське Лет. Коло, 19.15 Реклям. концерт, 19.30 Мандрівка мікрофону, 19.50 Белетр. новини, 20.00 Земля, якої нема чим обсіяти, 20.10 Словно-муз. авд., 21.00 Веч денник, 21.10 З давньої та суч. Польщі, 21.15 Концерт симф. музики, 22.00, 22.06 Спорт. вістки, 22.10, 23.05 Орхестра.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5.24—5.27 зол.

Нім. марка 1·75—1·81, фр. франки 34·85—35·00, шв. франки 172·50—173·00, фунти стерлінги 26·15—26·25, австр. шілінги 100·00—103, чеські корони 20·50—21·25, рум. леї 29·50—31·50, ліри 38·50—41·00.

Золото: Доляри 9·05—9·10, Франки фр. 34·40—34·80, Дукати 82·00—82·75, Корони 36·20—36·80, Рублі 4·60—4·70. 1 гр. зол. 5·924.

Срібло: Корони австр. 0·34, Рублі 1·50, Фльорени 0·85, 1 гр ср. 0·07—0·08.

Преміївки.

Долярівки 52·50—54·00, Інвестиційна 106·00—108·00, Будівельна 43·00—44·50.

Заставні листи.

4 1/2 проц. дол. Т. К. З. 43·50—45·00, 5 проц. дол. Б. Г. 53·00—54·50, 4 проц. Зол. Б. Г. 41·50—43·00, 4 1/2 проц. Зол. Б. Г. 44·50—46·00, 4 1/2 проц. Ком. Б. Кр. 50·50—52·00, 4 проц. Б. Г. К. 61·00—64·00, 4 1/2 проц. Б. Г. К. 62·00—65·00, 4 проц. позичка м. Львова 46·00—47·50.

ЗБІЖЕ.

Ціни	парітас Підволочиська від	до	льоко Львів від	до
Кукурудза краєва	16·50—17·50			
Квін з мішком	50.00—57.00			
Мука житня І. кат. до 55%			20·00—20·50	
Мука житня І. кат. до 65%			18·75—19·25	
Мука житня ІІ. к. ситк. до 65%			12·00—12·50	

Інші курси незмінені.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“.

„Маслосоюз“ повідомляє, що в дні 10-го серпня ц. р. кооперативам платив за: льоко Львів.

1 кг. масла десерового бльокового без опаковання	2·50 зол.
1 кг. масла десерового в бочках враз з опакованням	2.54·50 „
1 кг. масла дес. експорт. враз з експортовим опакуванням дає зачет по	2·60 „
1 л. молока	0·14 „
1 л. сметани	0·65 „
1 к. яєць	3·00—3·10 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

Тенденція на масло і яйця сильна, на сметану і молоко слаба.

Маслосоюз повідомляє, що від 10 VIII. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С.“ у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Курята від 50 дкг.	за 1 кг.	0·80 зол.
Мол. однор. кури І. кл.	„	0·80 „

Птицю приймає в скількости визначеного приділу для кожного доставця.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.